

KULTURNI DOM
NOVA GORICA

Glasba

Galerija

Film

Ponedeljek, 6. maj 2024, ob 20.15

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

43. sezona / 8. koncert

**KVARTET KAROL
SZYMANOWSKI**

Agata Szymczewska, violina

Robert Kowalski, violina

Volodia Mykytka, viola

Karol Marianowski, violončelo

KEVIN SPAGNOLO,
klarinet

Leta 1827, ko je osemnajstletni **Felix Mendelssohn-Bartholdy** s starši potoval po južni Nemčiji, se je mladi glasbeni genij zaljubil. Kdo je bilo dekle, ni znano. Znano pa je, da je takrat začel pisati **Godalni kvartet št. 2 v a-molu, op. 13**. Še pred tem je napisal pesem *Frage (Vprašanje)*, ki je postala v dramaturškem smislu pomemben del drugega kvarteta. Ne ve se, ali je besedilo pesmi napisal Johann Gustav Droyson ali skladatelj. V njej se ponavlja vprašanje: *Je res, da me boš vedno čakala? (Ist est wahr?)*. Ta moto postane osrednja glasbena tema, ki poganja čustveni impulz celotnega kvarteta. Fraza se v skladbi zasliši večkrat, in to z močnim retoričnim učinkom. Skladatelj je prijatelju v pismu zapisal: »Zaslišal jo boš v prvem in zadnjem stavku, njen čustveni naboj pa boš občutil v vseh štirih.« Poleg te pesmi, zaradi katere so nekateri namigovali na njegovo zaljubljenost, pa so na mladega skladatelja vplivali pozni godalni kvarteti Ludwiga van Beethovna. Mendelssohn je po vzorniku poskušal doseči sorodnost v tematski gradnji, ki je veljala za napredno v tistem času. Dramatični naboj pa spominja na najboljše strani Beethovnih godalnih kvartetov ali celo simfonij. Mendelssohn je bil pri tem tako prepričljiv, da so nekateri celo mislili, da je kvartet Beethovnov. Za slednje mladi skladatelj ni vedel točno, ali naj vzame kot kompliment ali ne.

Po uvodu **Godalni kvartet št. 2 v a-molu, op. 13**, v katerem se oglasi pesem *Ist est wahr?*, se prvi stavek prevesi v strastno sonatno obliko, v kateri Mendelssohn gradivo obdeluje v kontrapunktu. Po disonančnem prehodu nastopi druga tema, ki jo sestavlja skupina treh tem. Izpeljava je po značaju napeta in nemirna, po reprizi pa vse pomembno gradivo iz tega stavka še dodatno obdeluje v kodi. Razmišljujoči počasni stavek, *Adagio non lento*, začne z glasbeno frazo *Ist es wahr?* iz prvega stavka. Osrednji del, oblikovan kot fuga, je soroden fugi v počasnem stavku Beethovnovega *Kvarteta, op. 95*. V tretjem, *Intermezzu*, se je Mendelssohn najbolj oddaljil od svojega vzornika in napisal tudi za svoj slog neobičajno liričen scherzo, osrednji del je kontrasten in poln mladostniške energije. V recitativnem uvodu v finalu Mendelssohn ponovno črpa navdih pri Beethovnu, in sicer v njegovem *Godalnem kvartetu v A-duru, op. 132*, v katerem z *attacco* (brez premora) preide v finale. V izpeljavi zaslišimo reminiscence na recitativni uvod in fugo iz drugega stavka, ki se oglasita tudi v kodi. Mendelssohn kvartet zaokroži s ponovitvijo uvoda iz prvega stavka z razširjeno melodijo pesmi *Ist es wahr?*. Tukaj prva violina neprekinjeno predstavi vse ključne melodije kvarteta: od reminiscence na uvod do glavne teme finala, fuge drugega stavka in glavnega motiva prvega stavka, kar poveže celo skladbo in tudi jasno pokaže, kakšna so razmerja med temami.

Ruski skladatelj **Aleksander Glazunov** se je rodil v Sankt Peterburgu leta 1865. Klavir je začel igrati pri devetih letih, komponirati pa dve leti pozneje. Pri štirinajstih letih je postal študent kompozicije pri Nikolaju Rimskemu-Korsakovu. Med skladateljema se je razvilo pravo prijateljstvo, ki je trajalo vse njuno življenje. Glazunov je pri študiju

tako hitro napredoval, da ga je Korsakov že čez dve leti cenil kot mlajšega kolega in ne več kot študenta. Pri šestnajstih letih je Glazunov napisal svojo prvo simfonijo, ki ji je kmalu sledila uspešna premierna izvedba. Leta 1888 je debitiral kot dirigent, v letu 1899 pa je postal profesor kompozicije in orkestracije na konservatoriju v Sankt Peterburgu ter leta 1905 njegov direktor; to pozicijo je zasedal 25 let. V želji, da bi dvignil status in ugled konservatorija, je Glazunov pogosto dirigiral v Evropi in Združenih državah Amerike. Na svojem ustvarjalnem in profesionalnem višku, med letoma 1895 in 1914, so ga spoštovali kot enega najpomembnejših ruskih živečih skladateljev tako doma kot v tujini. Leta 1932 se je ustalil v Parizu in tam leta 1936 umrl. Njegov slog združuje ruski glasbeni nacionalizem, široko rapsodično barvitost in liričnost. V kompozicijskem smislu je posvojil temelje ruske nacionalne šole, ki so jo utemeljili le kakšno desetletje pred tem, in jo združil s prevladujočimi evropskimi glasbenimi slogi. Ni bil revolucionaren in ni delal poskusov.

Rêverie Orientale za klarinet in godalni kvartet je napisal leta 1886, ko je bil star 21 let. Skladbo je prav kmalu zatem natisnil Belajev na lastne stroške. Belajev je tudi poskrbel, da se je v njegovi najeti dvorani v Sankt Peterburgu prvič izvedla prva simfonija Glazunova na takratnem koncertnem ciklu, znanem pod imenom Petkovi koncerti. Skladbo *Rêverie Orientale* ali *Orientalna sanjarija* je zasnoval v enem samem obsežnem stavku, ki je izrazito čustven in priključuje vdušje, naravo in milje Orienta, vzhodnega sveta, takšnega, kot si ga lahko takrat srečal v za Evropejce zelo eksotičnih mestih Vzhoda, kot na primer Buhara in Samarkand (danes Uzbekistan). Razpoloženje v skladbi je sanjavo in odmaknjeno. Razširjeni emotivni stavek je introspektiven in vase obrnjen. V njem razgrne celo paleto pretanjenih občutij, ki so prepredeni s pridihom Vzhoda. To doseže z nenehno uporabo značilne orientalske harmonske zgradbe akordov, molovih tonalitet in pentatonike.

Za **Wolfganga Amadeusa Mozarta** ni bilo značilno, da bi v komorni glasbi združeval pihala in godala, to je redko počel. Veliko raje je imel homogeni zvok godal. Napisal je le pet komornih del za pihala in godala, štiri od teh so za flavto in godalni trio. **Kvintet za klarinet in godalni kvartet v A-duru, KV. 581, »Stadler«** je napisal leta 1789, v času, ko se je preselil na Dunaj. Takrat se je skladatelj boril s težkim finančnim stanjem. Naročil za skladbo ni imel na pretek, prej obratno. Slava čudežnega otroka se je že dolgo časa nazaj razblinila, poslušalci mu niso več tako ploskali kot nekoč. Izmed pomembnejših naročil iz tega obdobja je opera *Così fan tutte*, ki je pomenila veliko spodbudo. Constanza je tudi zbolela, njeno zdravljenje je bilo drago in največkrat oddaljeno od doma, v toplicah. Edino uteho, ki jo je Mozart takrat imel, so bili prijatelji. Med njimi je bil klarinetist Anton Stadler, član dvornega orkestra na Dunaju, ki je bil med drugim, tako kot Mozart, član prostozidarske lože. Stadler je Mozartovo naklonjenost dobro izkoriščal, saj mu je na njegovo prošnjo skladatelj posvetil dve pomembni deli za klarinet, poleg *Kvinteta za klarinet*, še izvrsten

Koncert za klarinet in orkester v A-duru, KV 622. V *Kvintetu za klarinet* Mozart naredi nekaj izjemnega in pionirskega, saj v njem poskuša kar najbolje izraziti vse zvočne sposobnosti klarineta; prizadeva si razkriti vse muzikalne zmožnosti tega pihala, njegov prefinjeno jasen in kot žamet mehak ton, lahkotnost in zvočno globino, fleksibilnost. Klarinet v tem delu postane enakovreden partner ostalim glasbilom. Mozart je poskušal in tudi uspel doseči naravno ujemanje zvočne barve in tehničnih zmožnostih klarineta in godal. V njem kar mrgolijo domiselne glasbene ideje, ki jih Mozart dovršeno obdeluje.

Prvi stavek *Kvinteta za klarinet in godalni kvartet v A-duru, KV. 581, Allegro*, je sonatni in je zasnovan v uravnoteženem dialogu vseh petih glasbil. V razpoloženju pa je hrepeneč. V ljubkem drugem stavku, *Larghetto*, postavi klarinet v ospredje. Godala že kar zamaknjeno očarljivost klarineta na lahko podpirajo in ga spremljajo v podtonu. Po *Menuettu* z dvema trioma sledi niz variacij, ki temeljijo na ljudsko obarvani temi. Finale je tipično mozartovski, ki s širokim razponom razpoložen in neizmerno bogato teksturo gradiva omogoča klarinetistu do polnosti izraziti virtuoznost.

Vse od ustanovitve leta 1995 v Varšavi se **Kvartet Karol Szymanowski** ponaša z nenehnim ustvarjalnim nemirom, programsko nepredvidljivostjo in zavezanostjo poljski glasbi. Člani navdih črpajo iz osebnosti poljskega skladatelja Karola Szymanowskega, po katerem nosijo ime. Njegova glasba ima s svojo neizmerno svobodo in neskončnimi možnostmi izražanja za glasbenike s poljskimi in ukrajinskimi koreninami že skorajda tri desetletja močno identifikacijsko moč: ne pozabiti na svoj izvor in identiteto, obenem pa si želeti prehajati, presežati meje. Kvartet Karol Szymanowski je študij komorne igre začel na Univerzi za glasbo in uprizoritveno umetnost v Hannoveru pod mentorstvom Hatta Beyerla, ki je takoj prepoznal velik profesionalni potencial zasedbe in jo spodbujal k nadaljnjemu razvoju. Eberhard Feltz, Walter Levin, Alfred Brendel, Seidži Ozava, Bernard Greenhouse, Friedemann Weigle ter člani kvartetov Amadeus, Emerson, Juilliard in Guarneri so bili ostali pomembni mentorji Kvarteta Szymanowski. Ključen za uspeh pa je bil mojstrski tečaj z Isaacom Sternom v New Yorku, ki je kvartet pripeljal do koncertov v Carnegiejevi dvorani. Temu so sledila tekmovanja, nagrade in priznanja v Weimarju, Hannoveru, Melbourneu, Osaki in Firencah. Leta 2001 je postal triletni BBC-jev umetnik nove generacije. Toda pozornost, ki jo kvartet v programih namenja poljskim in vzhodnoevropskim skladateljem, je bila tista, ki ga je ponesla med najpomembnejše godalne kvartete današnjega časa, mu leta 2005 prinesla ugledno poljsko nagrado Karol Szymanowski, dve leti kasneje pa še poljsko častno medaljo. Vznemirljiva diskografija vključuje dela Haydna, Dvořáka in Šostakoviča ter redko posnete skladbe Grażyne Bacewicz, Zelenskega, Zarebskega, Friedmana, Weinberga in Rózyckiego. Med najnovejšimi posnetki je *Les Vendredis*, na katerem

so vključeni godalni kvarteti več ruskih skladateljev, ki so jih izvajali na znamenitih petkovih koncertih založbe Belajev ob koncu 19. stoletja. Kvartet je nastopal v slovityh koncertnih dvoranah, kot so Carnegiejeva v New Yorku, Wigmorejeva v Londonu, Concertgebouw v Amsterdamu, Musikverein na Dunaju, Koncertna hiša v Berlinu in Šanghajska simfonična dvorana, ter v koncertnih ciklih v Los Angelesu, Parizu, Londonu, Varšavi, Moskvi, Baslu in Perthu. Gostoval je na mednarodnih festivalih, kot so Rheingau, BBC Proms, Schleswig-Holstein, Schubertiade, Lockenhaus in drugi. Izjemen mednarodni sloves pa si je kvartet prislužil zaradi edinstvenega stika, ki ga na koncertih po vsem svetu doseže s poslušalci.

Kevin Spagnolo je pri dvaindvajsetih letih (2018) osvojil prvo nagrado na prestižnem Mednarodnem glasbenem tekmovanju v Ženevi in postal najmlajši klarinetist v zgodovini, ki mu je to uspelo. Nagrada mu je odprla pot v mednarodno koncertno življenje. Kot solist je igral z Orkestrom Marijinega gledališča v Sankt Peterburgu, z Bruseljsko filharmonijo, Komornim orkestrom Ženeve, Švedskim komornim orkestrom (z Martinom Fröstom in Michaelom Collinsom), Regionalnim orkestrom Toskane in drugimi. Leta 2022 je na turneji Švedskega komornega orkestra nadomestil Martina Frösta, s tem orkestrom je tudi posnel zgoščenko *Façades*. Na Akademiji Franza Liszta v Budimpešti je njegov koncert v živo predvajal Madžarski radio, v Unionski dvorani v Mariboru pa Radio Slovenija. Nastopil je v Berlinski filharmoniji, Marijinem gledališču, Gledališču Verdi v Firencah, na Festivalu Montpellier, Festivalu mladih talentov v Parizu, v Francoskem glasbenem avditoriju v Parizu, na koncertnem nizu Saint Germain v Ženevi, v Filharmoniji Rovereto. Nekateri od teh koncertov so snemali Francoski radio, Bavarski radio, Rai 3, Radio romanske Švice, Madžarski radio Bartók, Radio Slovenija. Redno igra v duu s pianistom Simonejem Ruganijem po Italiji in na dogodkih, kot so Perugia Classica, Lucca Classica, Arezzo Classica, Prijatelji glasbe v Firencah. Njegova študijska pot se je začela na Visokem inštitutu glasbenih študij Luigi Boccherini v Lucci. Diplomiral je pri sedemnajstih letih z odliko in posebno pohvalo (mentor Remo Pieri). Je prejemnik mnogih nagrad, ki so mu omogočale koncerte in recitale. Študij je nadaljeval pod mentorstvom Carla Faillija in Fabrizia Melonija ter na Visokem konservatoriju za glasbo v Ženevi, kjer je opravil dva magisterija. Je tudi tretjenagrajenec tekmovanja Jacques Lancelot v Gentu, osvojil je veliko prvo nagrado na Berlinskem mednarodnem glasbenem tekmovanju. Od leta 2021 vodi mojstrske tečaje po vsej Evropi in redno poučuje v Rimu na Mednarodni glasbeni šoli projekta Avos.

Metka Sulič

PROGRAM:

- **F. Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847):**

Godalni kvartet št. 2 v a-molu, op. 13

Adagio – Allegro vivace

Adagio non lento

Intermezzo. Allegretto con moto – Allegro di molto

Presto

- **A. Glazunov (1865–1936):**

Rêverie orientale za klarinet in godalni kvartet

- **W. A. Mozart (1756–1791):**

Kvintet za klarinet in godalni kvartet v A-duru, KV. 581, »Stadler«

Allegro

Larghetto

Menuetto & Trio I, II

Allegretto con variazioni

Koncert je nastal v sodelovanju z:

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

NAPOVEDUJEMO:

GLASBA Z VRTOV SV. FRANČIŠKA

Francišškanski samostan Kostanjevica v Novi Gorici

7. maj – 11. junij 2024

DAVID BANDELJ in INGRID MAČUS

Koncert za pesnika, glas in klavir

MITTELVOX ENSEMBLE

Mateja Černic, zborovodkinja

Rosella Fracaros, klavir

MLADI GLASBENI BISERI

Nagrajenci primorskih glasbenih šol na državnih in mednarodnih tekmovanjih

DARIO SAVRON, marimba

TRIO FLAVT AURIS

Ana Černic, Doris Kodelja, Tamara Tretjak

Koncert zmagovalca/-ke IV. mednarodnega tekmovanja MUSICA GORITIENSIS

KULTURNI DOM
NOVA GORICA

Glasba

Galerija

Film

Bevkov trg 4
5000 Nova Gorica

E: pr@kulturnidom-ng.si

W: www.kulturnidom-ng.si

T: +386 (0)5 335 40 13